

Organisatie van de Civil Society Day (CSD)

9 juli 2007

Koning Boudewijnstichting

Presentatie door Françoise Pissart, Directeur

28 mei 2008, Egmont

1. De organisatie in praktijk

- De CSD, door de Koning Boudewijnstichting voorbereid en georganiseerd op vraag van de Belgische Regering, had plaats op 9 juli 2007, een dag voor de vergadering van de regeringsvertegenwoordigers (10-11 juli).
- Ongeveer 200 afgevaardigden uit het middenveld uit de verschillende continenten namen er aan deel: NGO's, vakbonden, vertegenwoordigers van werkgevers, onderzoekers en niet het minst diaspora-organisaties.
- De Koning Boudewijnstichting heeft in de uiteindelijk korte voorbereidende fase zowel de participatieve opzet als de potentiële inhoudelijke toegevoegde waarde van de CSD zo goed mogelijk trachten te valoriseren:
 - door een brede participatie aan het debat via online discussies;
 - door de voorbereiding van backgroundpapers mede op basis van de online discussies, opgesteld en bijgewerkt door experts ter zake;
 - op 9 juli, de CSD zelf, hadden er parallele workshops plaats (4 in de voormiddag, 4 in de namiddag) waarbij de backgroundpapers werden voorgesteld en de rest van de tijd voor discussie werd gereserveerd;
 - de besluiten van alle workshops werden op het einde van de dag in plenaire vergadering voorgesteld, met nogmaals ruimte voor discussie.

2. Rapport en resultaten

- Vooreerst werd op het einde van de CSD zelf een verslag opgesteld dat hoofdzakelijk een weergave was van de discussies en conclusies van de verschillende workshops en van de discussies in de plenaire zitting. Dit verslag werd de volgende dag tijdens een korte zitting aan de regering voorgesteld.

Maar gezien de rijkdom van de beschikbare materie heeft KBS daarna op eigen initiatief en onder haar eigen verantwoordelijkheid enkele maanden later een meer uitgebreid eindrapport gepubliceerd waarin niet alleen de resultaten van de CSD werden overgenomen maar ook vaststellingen, ideeën, voorstellen uit het ganse voorbereidend proces, in het bijzonder de online discussies en de backgroundpapers.

- Een vijftal thema's kwamen zowat in alle discussies aan bod en werden als gemeenschappelijke thema's opgenomen (en we komen er dus onder de specifieke thema's niet meer op terug):
 1. Er werd gewezen op het belang van een **rechtenbenadering** ('rights based approach') en de noodzaak om zowel in de landen van herkomst als in de gastlanden de bestaande internationale normen na te leven en toe te passen. In dit verband werd ook gewezen op het belang van andere modellen om de rechten van migranten veilig te stellen, zoals regionale verklaringen en trilaterale modellen.
 2. Ten tweede kwamen de voordelen van het **raadplegen van een brede waaier van stakeholders** tijdens het proces van beleidsformulering herhaaldelijk opnieuw aan bod in de discussies. Dit overleg zou onder andere het gekozen beleid helpen legitimeren.
 3. Het is van cruciaal belang om te luisteren naar de **stem van de immigranten**. Migranten behouden essentiële banden met hun land van herkomst en kunnen op die manier met hun kennis van de situatie in het thuisland een bijdrage leveren aan strategieën voor ontwikkeling.
 4. **Multi-stakeholderpartnerships**, ook met de particuliere sector, werden genoemd als een essentieel middel om de voordelen van migratie voor ontwikkeling te promoten.
 5. En ten slotte werd in bijna elke sessie gewezen op de **rol van gender**. Dit had zowel betrekking op een positieve dimensie, waarbij de potentiële kracht van het werk van vrouwen werd erkend, als op een negatief aspect, rekening houdend met de vaak kwetsbare positie waarin vrouwen zich bevinden. Er kwamen diverse problemen aan bod, zoals de wijdverspreide discriminatie van vrouwen, de nood aan een onafhankelijke rechtspositie voor vrouwen en de noodzaak om vrouwen te betrekken bij activiteiten in de diaspora. Vastgesteld werd ook dat vrouwen belangrijke bedragen naar het thuisland sturen, maar dat zij vaak geen toegang hebben tot kredietfaciliteiten.
- Daar de CSD maar één dag duurde, konden niet al de thema's voorzien op de agenda van de regeringen aan bod komen. Daarom werden in lijn met de gouvernementele agenda 8 thema's behandeld waarvan ik per thema slechts enkele punten kan aanhalen.
 1. Hooggeschoolde migratie
 - Bij de bespreking over geschoolde migratie bevestigden de actoren uit de burgersamenleving dat het van cruciaal belang is om de kwalificaties die de migranten meebrengen, te erkennen, zodat er geen potentieel verloren gaat.

- Flexibiliteit op het vlak van visa en verblijfsstatuut is heel belangrijk, om migranten de mogelijkheid te bieden regelmatig terug te keren en bij te dragen aan de ontwikkeling van het thuisland. Een permanente terugkeer, die een grote impact heeft op de ontwikkeling, kan worden aangemoedigd wanneer de overdracht van de sociale zekerheid kan gegarandeerd worden. Daartegenover staat wel dat de thuislanden de verantwoordelijkheid hebben om braindrain te voorkomen door het toepassen van fiscale en andere beleidsmaatregelen.
- Er zouden codes voor ethisch rekruteren moeten worden ontwikkeld. Die mogen niet het recht op mobiliteit beperken, maar moeten zich veeleer toespitsen op stimulansen.

2. Tijdelijke arbeidsmigratie

- Algemeen wordt aanvaard dat alle vormen van migratie leiden tot een overdracht van vaardigheden en kennis en bijdragen tot maatschappelijke en economische ontwikkeling van zowel het land van herkomst als het gastland.
- De landen van herkomst en de gastlanden kunnen samenwerken op het vlak van migratiebeheer en verder kijken dan de zuiver economische belangen in de gastlanden en zich toespitsen op de ontwikkeling in de landen van herkomst. In deze samenwerking moet een behoorlijke behandeling van mensen centraal staan. Beperkende migratiewetten hebben vaak een schadelijke invloed op gezinnen met kinderen, van wie sommigen soms worden opgesloten.
- Programma's voor ontwikkelingssamenwerking kunnen een rol spelen in het voorkomen van 'irreguliere' migratie: migranten worden vaak 'mensen zonder papieren' omdat er niets is waarnaar ze als thuis kunnen terugkeren.
- Er werd ook gezegd dat zowel de landen van herkomst als de gastlanden hun aandacht moeten richten op wetten die strenge maatregelen voorzien tegen uitzendbureaus en hun onderaannemers die fraude plegen en de illegale migratie nog verergeren.

3. Circulaire migratie

- Migranten kunnen meer investeren als permanente migranten en het is inderdaad bewezen dat de grootste bijdrage aan de ontwikkeling afkomstig is uit de tijdelijke terugkeer van permanente migranten. Hun ontwikkelingsbijdrage gaat verder dan het overmaken van geld en omvat ook directe buitenlandse investeringen, uitbesteding en overdracht van kennis.
- Organisaties uit de burgersamenleving kunnen er mee voor zorgen dat een 'geschoolde' terugkeer werkt. Zij kunnen ervoor zorgen dat de nieuwe vaardigheden en kennis van de migranten optimaal worden gebruikt om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling in hun land van herkomst en zij kunnen hen helpen om zich opnieuw te integreren in het land van herkomst.
- Het beleid met betrekking tot circulaire migratie moet flexibel zijn. Vaak mislukken beleidslijnen in verband met circulaire migratie, maar wanneer zij slagen is dat omdat zij flexibel zijn. Voorbeelden zijn visa voor verscheidene jaren, visa

om verschillende keren het land binnen te komen en vergunningen voor toegang tot het land en verblijf, die niet verbonden zijn aan één werkgever.

- Vanuit het standpunt van de migranten is de vrijwilligheid van de terugkeer een sleutelement. Belangrijk is ook dat migranten pensioenen en andere verdiende voordelen moeten kunnen overdragen naar hun land van herkomst.

4. Maatregelen om de ontwikkelingswaarde van 'remittances' te verhogen

- Het beleid inzake de technieken om geld over te dragen moet streven naar een betere toegang, lagere kosten en meer keuzemogelijkheden voor de mensen die geld overmaken. Op dit terrein verschillen de doelstellingen van de vertegenwoordigers van de burgersamenleving enigszins van die van de regering, in die zin dat een grotere formaliteit van het overmaken van geld voor hen van secundair belang is.
- Een prioriteit is echter wel het creëren van een omgeving die het overmaken van geld mogelijk maakt. Maatschappijen die geld overmaken, microfinancieringsinstellingen en andere actoren in het bankwezen moeten betrokken worden bij samenwerkingsverbanden en beleidslijnen om die omgeving te verbeteren, ook met gebruik van nieuwe technologieën. De liberalisering van de regels om op deze markt binnen te komen, kan misschien gedeeltelijk een betere toegang en een ruimere keuze voor de migranten bevorderen.

5. Diaspora organisaties

- Het discours over migratie en ontwikkeling moet in eerste instantie erkennen dat migranten individuele actoren zijn; organisaties in de diaspora zijn partners in ontwikkeling, geen klanten; zij moeten worden behandeld als mede-eigenaars en worden betrokken bij de planning, vaststelling en uitvoering van projecten.
- De verwachtingen en veronderstellingen van de ontwikkelingssector stemmen niet altijd overeen met de bestaande capaciteiten en motivatie van de diaspora/migranten. Ontwikkelingsactoren beschouwen de mogelijke bijdrage van de diaspora en de migranten als hoofdzakelijk financieel, maar daarbij onderschatten zij de vaardigheden, kennis en bestaande mogelijkheden van de diaspora. Er moet rekening worden gehouden met deze verschillen in visie in zowel de landen van herkomst als de gastlanden.
- Om een bijdrage te kunnen leveren in het thuisland, heeft de diaspora misschien steun nodig bij de ontwikkeling van vaardigheden en deskundigheid die nodig zijn om er aan deel te kunnen nemen. Mogelijkheden voor capaciteitsopbouw in de diaspora zijn onder andere specifieke vormingsprogramma's en leerplannen voor de diaspora of het verstrekken van subsidies aan migrantenleiders om deel te nemen aan bestaande programma's.

6. De nexus tussen migratie en ontwikkeling

- Het zou mogelijk moeten zijn om beleidslijnen te formuleren die onderling verband houden en elkaar versterken. Dit vergt beleidscoördinatie om de samenhang te verzekeren in zowel de landen van herkomst als de landen van bestemming.
- Omwille van de diversiteit en de onderlinge samenhang van zoveel basisoorzaken van migratie, moeten we een onderscheid maken tussen migratie uit noodzaak of verplichting en migratie uit vrije keuze. Mensen die gedwongen migreren worden vaak door gebrek aan wettelijke migratiekanalen gedwongen tot sommige van de meest levensbedreigende vormen van illegale migratie. Het erkennen van deze specifieke bewegingen als gedwongen en ongewenst, biedt goede mogelijkheden voor het gezamenlijk opstellen van programma's die die illegale migratie doeltreffend kunnen beperken. Typisch voor migratie uit vrije keuze is dat 'pull factoren' een belangrijker rol spelen, zoals de aantrekkingskracht van de regio van bestemming.
- Landen van herkomst en bestemming moeten samenwerken om een immigratiebeleid uit te stippelen dat het recht van mensen op mobiliteit erkent en dat meer legale kanalen voor migratie creëert.

7. Beleidscoherentie

- Het debat zal van invalshoek moeten veranderen. Ontwikkeling mag niet gewoon worden begrepen als een hoger inkomen per hoofd van de bevolking, maar als het scheppen van kansen voor menselijke ontwikkeling.
- Het zou goed zijn indien het migratiebeleid nauw zou worden gecoördineerd met een aantal internationale en nationale strategieën in verband met ontwikkelingssamenwerking, fair trade, investeringen, bestuur en conflictpreventie
- Een geslaagd migratiebeheer vergt de samenwerking van de landen van herkomst en de transitlanden. Dit kan alleen maar werken als migratie ook voordelen voor hen mee blijkt te brengen. Voor transit- en immigratielanden in het Zuiden betekent wederkerigheid dat de overdreven aandacht voor migratiebeheersing en veiligheidsbekommernissen wordt vervangen door een beleid dat een Zuid-Zuidsamenwerking en -ontwikkeling bevordert.

8. Kijken naar de toekomst.

- Er zijn een hele reeks mechanismen die een doeltreffende samenwerking tussen zowel niet-gouvernementele actoren onderling als tussen niet-gouvernementele actoren en overheidsinstellingen kunnen bevorderen, maar voor een succesvol partnerschap is een transparante overlegprocedure nodig.
- Een deskundige adviesgroep, een portaal van de burgersamenleving, gezamenlijke werkgroepen en permanent overleg op nationaal en regionaal vlak kunnen leiden tot meer kennis, een betere netwerking en meer rechtstreekse interactie.

3. Algemene bedenkingen

- Naast de onmiskenbare meerwaarde van het opstarten van het Migratie- en Ontwikkelingsproces als dusdanig met actoren uit zeer verschillende sectoren, kan men niet ontkennen dat inhoudelijk gesproken het middenveld een potentiële toegevoegde waarde te bieden heeft met vaak concrete voorstellen tot actie, gesteund op eigen expertise en ervaring op het terrein.
- De actoren uit het middenveld zullen hun acties en hun denkwerk meer moeten richten op de link tussen migratie en ontwikkeling. Door de bijzondere nadruk op het luik migratie kreeg het thema ontwikkeling inderdaad minder aandacht.
- De civil society –actoren zullen meer moeten focussen op de complementariteit en potentiële meerwaarde van hun rol tegenover de regeringen, het gaat hier in zekere mate minder over wat regeringen zouden moeten doen dan wel over wat CS zelf als expertise ter beschikking kan stellen.
- Wederzijds vertrouwen is onmisbaar voor een duurzame samenwerking tussen statelijke en niet-statelijke actoren, en daar is ons inziens ruimte voor verbetering.

Tenslotte is het wellicht nuttig te vermelden dat KBS deel uitmaakt van het steeringcomité dat de CSD in Manilla voorbereid, mede met de bedoeling onze ervaringen met het organiseren van de eerste CSD zo getrouw mogelijk over te dragen.